

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Машиніченко Олександра Анатолійовича на тему «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КОМПЕТЕНЦІЇ КЕРІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Відмітною рисою економіки та підприємств переважної кількості держав є інтенсифікація управлінської діяльності у сфері виробництва, підвищення зусиль управлінського складу в напрямі оптимізації виробництва та якості кінцевого продукту, пошук альтернативних шляхів щодо ефективного впровадження досягнень науково-технічного прогресу в управління підприємством. Основними елементами адміністративного механізму щодо підвищення ефективності управління є регуляторна політика держави, науково-дослідні проекти, модернізація системи освіти, професійна підготовки фахівців. З формуванням та розвитком високотехнологічних (наукомістких) галузей виробництва зростає місце і роль керівника в системі управління підприємством. Одним із найбільш актуальних напрямів у дослідженні діяльності керівника підприємства є компетенція.

У системі функціонування підприємства незалежно від форми власності компетенція керівника виступає ключовим елементом. За допомогою компетенції керівник підприємства має найбільш дієві механізми впливу на діяльність підприємства та поліпшення якості виробництва, надання послуг та отримання соціального ефекту від діяльності підприємства.

Компетенція керівника підприємства виступає базовим елементом адміністративно-правового, економічного, соціального управління підприємством. Реалізація компетенції має правову, економічну, психологічну, педагогічну та соціально-культурну природу.

Очевидно, що оскільки компетенція керівника є інструментом впливу на соціально-економічний процес розвитку підприємства, то адміністрування цього процесу є стратегічно важливим для підприємства та економіки країни. Реалізація компетенції керівника підприємства є доволі складним завданням, адже вимагає пошуку компромісу між приватним та публічним інтересом. У ньому поєднується необхідність захисту прав і законних інтересів суб'єктів такої діяльності, створення позитивних умов для управління та гарантування позитивної динаміки розвитку економіки окремого підприємства та економіки країни загалом.

Одним з ефективних механізмів, які керівник підприємства може застосовувати для гарантування стабільного розвитку економічної діяльності підприємства, є реалізація компетенцій, адже така діяльність невід'ємно пов'язана з ризиком отримання незадовільного економічного результату. Тому виникає необхідність у подальшій розробці категорії компетенції керівника підприємства, а точніше всіх адміністративно-правових та економічних складових реалізації компетенції та всіх потенційних ризиків, які можуть виникнути в результаті впровадження рішень керівника підприємства в економічну діяльність. Компетенція як вид управлінської

діяльності, має низку характерних рис, що вирізняє її серед інших та вимагає від управлінського персоналу використання особливих методів адміністрування, з метою мінімізації можливих втрат у процесі економічної діяльності.

Створення науково-методичного підґрунтя адміністративно-правового регулювання компетенції керівника підприємства є запорукою виходу вітчизняних підприємств на міжнародний рівень стандартів в усіх сферах виробництва та надання послуг.

Загальнотеоретичні та практичні правові аспекти компетенції керівника підприємства у різних сферах права та економіки країни розглядаються у працях Л. В. Андрущенко, В. Д. Базилевича, Т. А. Говорушко, О. М. Зайця, Р. А. Калюжного, Л. Л. Кінащук, В. І. Огієнка, А. В. Омельченко, С. С. Осадець, Н. Б. Пацурія, П. Д. Пилипенка, Р. Г. Соболя, О. Г. Сподаревої, Т. В. Яворської, а також інших науковців, які вивчали питання компетенції керівника підприємства як елемента адміністративного права.

Для ґрунтового аналізу досліджуваної тематики важливе значення мають праці українських учених – Н. Б. Бідник, В. Б. Дзюби, О. М. Залєтова, В. В. Семеняки, В. М. Фурмана, Є. А. Шари та інших, що присвячені висвітленню поняття «компетенція керівника підприємства» як економічної категорії, розгляду ефективності управлінських рішень у діяльності підприємств різних форм власності та напрямів господарювання, а також реалізації головної функції управління, що становить основу для уникнення економічних ризиків та досягнення позитивного економічного ефекту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України від 18 березня 2004 року № 1629-IV, п. 4 Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2015–2021 рр., рекомендованих відділенням державно-правових наук і міжнародного права АПрН України. Дослідження проводилося відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри конституційного та адміністративного права «Проблеми формування та розвитку транспортного права України» № 30/13.01.05, в межах теми науково-дослідної роботи юридичного факультету Державного університету інфраструктури та технологій: «Предмет, метод та місце транспортного права в національній системі права» від 06.12.2020 р.

Тема дисертації затверджена 12 лютого 2020 р. (протокол № 2) Вченою радою юридичного факультету Державного університету інфраструктури та технологій.

Методи дослідження. Вирішення поставлених завдань здійснено за допомогою системи філософських, загальнонаукових та спеціальних методів, використання яких було спрямовано на досягнення мети дослідження. *Історичний метод* сприяв розкриттю історіографії виникнення і розвитку компетенції керівника підприємства як феномену адміністративного права. *Діалектичний метод* дав змогу у динаміці простежити процес адміністрування управлінської діяльності керівника підприємства. Закони й категорії діалектики уможливили дослідження системи суб'єктів

адміністративно-правового регулювання цієї діяльності й визначення основних напрямів підвищення ефективності законодавства, що регулює їх адміністративно-правовий статус керівника підприємства (підрозділи 1.3, 2.1); за допомогою *історичного підходу* виявлено закономірності розвитку компетенцій керівника як елемента економіки держави (підрозділи 1.1, 1.2), *аналіз та синтез* – визначення ознак компетенції керівника підприємства та формулювання дефініції (розділи 1, 2). На основі *дедуктивного методу* побудовано структурно-логічну схему дослідження (розділи 2, 3), що відображає шлях пізнання сутності механізму реалізації компетенцій керівника підприємства від загального (управління підприємством) до особливого (алгоритми прийняття рішень) і конкретного (практичні елементи одержаного результату діяльності підприємства).

Шляхом застосування *функціонального методу*, проаналізовано вітчизняний досвід правового регулювання компетенції керівника підприємства, виявлено ступінь її ефективності, визначено напрями вдосконалення чинного законодавства (підрозділи 2.2, 2.3). *Формально-юридичний метод* дав змогу розкрити зміст закріплених у нормативно-правових актах положень компетенції керівника підприємства, виявити прогалини та колізії у законодавстві, підготувати пропозиції щодо його вдосконалення (підрозділи 3.2, 3.3). Визначальним для акумуляції, систематизації й аналізу іноземного досвіду реалізації керівника підприємства, визначення його характерних рис був *порівняльно-правовий метод* (підрозділ 3.1). У процесі роботи використано й інші методи, які разом із вищенаведеними становлять теоретико-методологічні засади дослідження.

Нормативну основу дослідження становили чинні нормативні акти, що визначають статус керівника підприємства та його реалізації всіх форм власності.

Емпіричною базою дослідження слугували статистичні матеріали, довідкова література, матеріали експертиз менеджменту тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням механізму адміністративно-правового регулювання компетенцій керівника підприємства, а саме: визначення ролі керівника підприємства, його функцій і компетенцій у процесі управління підприємством; дослідження тенденцій розвитку відносин у сфері управління підприємством та напрямів удосконалення механізмів реалізації компетенції керівника підприємства.

Рівень наукової новизни одержаних результатів характеризується науковими положеннями, висновками та пропозиціями, а саме:

вперше:

– розроблено і науково обґрунтовано систему заходів адміністративно-правового впливу на компетенції керівника підприємства. Установлено, що децентралізація контролю та надання адміністративних послуг у цій сфері матиме позитивні наслідки для ефективності управління підприємством;

– сформульовано поняття «компетенція керівника підприємства», під яким запропоновано розуміти процес управління підприємством, шляхом

реалізації повноважень керівника підприємства, спрямованих на забезпечення використання та впровадження економічних та управлінських рішень, з метою отримання прибутку, досягнення економічного, соціального та іншого ефекту, реалізація якого базується на принципах економічних та соціальних законів та може мати ризиковий характер;

– визначено механізм адміністративно-правового регулятивного впливу на процеси реалізації компетенції керівника підприємства, який узгоджує інтереси співробітників підприємства, інших підприємств галузі та держави, тобто досягає цілей публічного характеру. Системність реалізації компетенції керівника підприємства дає змогу створювати дієві механізми фінансової стабільності на підприємстві та розвиває підприємства з метою отримання позитивного економічного та соціального ефекту;

удосконалено:

– концептуальні підходи до розуміння сутності здійснення функцій права в процесі реалізації компетенції керівника, шляхом урахування юридичного та соціального аспектів, оскільки діяльність як безпосередніх учасників економічних відносин, так і держави та її уповноважених органів, спрямовані на регулювання економічно-правових відносин та попередження можливих фінансово-правових конфліктів;

– стратегію покращення механізмів адміністративно-правового регулювання реалізації компетенції керівника підприємства, що передбачає впровадження комплексних заходів організаційного та нормативно-правового характеру, зокрема, прийняття змін до Господарського кодексу України, з визначенням місця, ролі, механізму та суб'єктів реалізації компетенції керівника підприємства;

– алгоритм функціонування керівника підприємства в процесі управлінської діяльності, як певну зумовлену економічною необхідністю послідовність управлінських дій у реалізації дозвільної та контрольної функцій. Цей алгоритмічний процес передбачає: виділення основних ризиків у роботі з контрагентами та оцінювання їх ймовірності; прийняття стратегічних рішень щодо стимулювання прийняття рішення стосовно закупівель, з урахуванням факторів ризику; використання наявних управлінських ресурсів (фінансових, матеріальних, технічних тощо), призначених для реалізації прийнятих рішень; розподіл повноважень і ресурсів керівником підприємства; контроль за діяльністю керівника підприємства. Виконання алгоритмічного процесу вирішить задачу з ефективного управління підприємством при здійсненні закупівель та тендерних процедур;

дістали подальшого розвитку:

– понятійний апарат науки адміністративного права, шляхом визначення «адміністративно-правового регулювання алгоритмів реалізації компетенцій керівника підприємства» як складного процесу цілеспрямованого впливу керівника підприємства на всі компоненти діяльності підприємства, здійснюваного за допомогою комплексу адміністративно-правових засобів та інших економічних та соціальних механізмів. У сукупності вони складають механізм адміністративно-

правового регулювання компетенцій керівника підприємства, з метою удосконалення правовідносин щодо захисту всіх учасників процесу економічної діяльності підприємства. Основою адміністративно-правового регулювання у цій сфері є об'єктивне і своєчасне врахування загальних фінансово-економічних законів, характеру суспільних відносин, а також ступеня взаємодії підприємства з контрагентами;

– наукові підходи до класифікації джерел адміністративного права, що регулюють категорію компетенції керівника підприємства, запропоновано, зокрема: системний рівень (I) – нормативні акти державного рівня (закони України та Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України); функціональний рівень (II) – нормативні акти, що визначають відповідальність керівника підприємства (Кодекс про адміністративні правопорушення України, Кримінальний кодекс України); галузевий рівень (III) – нормативні акти, що регулюють економіку країни (закони України, міжнародні нормативні акти); компетентнісний рівень (IV) – визначають процеси управління на конкретному підприємстві (алгоритми, інструкції, положення);

– наукові підходи до обґрунтування необхідності використання досвіду іноземних країн щодо адміністративно-правового регулювання управління підприємством, в якому передбачити типові правила (умови) управлінської діяльності;

– положення про межі дискреційних повноважень керівника підприємства в процесі прийняття управлінських рішень з питань економічної та фінансової діяльності підприємства, здійснення тендерів та процедур закупівель, залежно від їх рівня в управлінській ієрархії. Установлено, що такі межі зумовлені оптимальним розподілом функцій керівника підприємства;

– положення про економічну обачність як елемент реалізації компетенцій керівника підприємства, під якою слід розуміти економічну та управлінську реалізацію компетенцій керівника підприємства, з урахуванням можливостей підприємства-контрагента, його репутації та місця на ринку певних товарів або послуг.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що одержані та сформульовані в роботі висновки і пропозиції мають наукове і практичне значення і можуть надалі використовуватися у:

– *правотворчій діяльності* – для розробки та вдосконалення вітчизняного адміністративного законодавства;

– *правозастосовній сфері* – для покращення судової практики та практичної діяльності державних підприємств;

– *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право України», «Правове регулювання діяльності авіаційних підприємств» та при підготовці підручників і навчальних посібників (Акт упровадження в діяльність ЮФ ДУІТ від 26.10.2022 р.);

– *науково-дослідній роботі* – для подальшого розроблення й вирішення теоретико-прикладних проблем адміністративного права України.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною завершеною науковою роботою, підготовленою шляхом особистого дослідження положень чинного законодавства, а також наукової, навчальної та спеціальної літератури, міжнародного та вітчизняного досвіду.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень, викладені в дисертації, були представлені у вигляді доповідей і виступів на таких міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір: матер. XIII Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 лютого 2023 р.). Національний авіаційний університет. С. 208-211; «Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки – прогрес законодавства України майбутнього: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 14–15 січня 2022 р; «Право як ефективний суспільний регулятор: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 18– 19 лютого 2022 р. Львів.

Публікації. Основні положення та висновки дисертації висвітлено у десяти наукових публікаціях, серед яких п'ять наукових статей у фахових виданнях України та чотири публікації на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 213 сторінки, з них основного тексту – 190 сторінок. Список використаних джерел налічує 211 найменувань та займає 18 сторінок. Додатки розміщено на двох сторінках.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Машиніченко, О. А. (2022). Історіографія розвитку адміністративної думки щодо категорії компетенції керівника підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*, (5). <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2022-5-01-09>
2. Машиніченко О.А. Поняття та характерні особливості компетенції керівника. *Журнал Східноєвропейського права*. 2023. №106. С. 87-93. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2023/01/mashynichenko_106.pdf
3. Машиніченко О.А. Адміністративний статус керівника підприємства як посадової особи. *Наукові записки. Серія право*. 2022. №13. С. 209-213. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2022-13-209-213> URL: <https://pravo.cuspu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/236>
4. Машиніченко О.А. Особливості та підстави адміністративної відповідальності керівника підприємства. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. №6. С. 106-109. URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v6_2022/21.pdf
5. Машиніченко О.А. Правове становище керівника в системі управління підприємством. *Київський часопис права*. 2023. №2. С. 34-38

Матеріали наукових конференцій:

6. Машиніченко О.А. Генезис становлення та розвитку правової категорії «компетенція керівника» в XVII-XX ст. *Право як ефективний суспільний регулятор*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 18–19 лютого 2022 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2022. С.60-63.

7. Машиніченко О.А. Елементи адміністративно-правового статусу керівника підприємства. *Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки – прогрес законодавства України майбутнього*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 14–15 січня 2022 р. Дніпро: ГО «Правовий світ», 2022. С.66-69.

8. Машиніченко О.А. Місце керівника підприємства у службовій ієрархії. *Принципи гендерної рівності та недискримінації як євроінтеграційні орієнтири у сфері вищої освіти*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої Міжнародному дню жінок і дівчат у науці (14 лютого 2023 року) [Електронний ресурс] / ред. кол.: Кожура Л.О., Ілікчієва К.І., Богданець А.В. Київ: КНЕУ, 2023. С.92-95. URL: https://drive.google.com/file/d/1gJxnP_yS9-GkIDVuqrdjFrnoN5bkJn4z/view

9. Машиніченко О.А. Сутність адміністративного регламенту компетенції керівника підприємства. *Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір*: матер. XIII Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 лютого 2023 р.). Національний авіаційний університет. С. 208-211.

В роботі фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації не виявлено.

У результаті попередньої експертизи дисертації Машиніченко Олександра Анатолійовича повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Машиніченко Олександра Анатолійовича на тему «Адміністративно-правовий статус компетенції керівника підприємства».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Машиніченко Олександра Анатолійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти

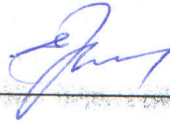
(наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Машиніченко Олександра Анатолійовича на тему «Адміністративно-правовий статус компетенції керівника підприємства» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Головуючий на засіданні

завідувач кафедри господарського та транспортного права

д.ю.н., професор _____

Євгенія Ключова

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
Підпис: _____
Засвідчує: _____